

Zeetjalk Lemmer

We kennen het beeld van een scheepsjager en zijn paard. Of van een zwoegende schippersvrouw met een of twee kinderen, hangend in de lijn. Maar dit doet aan de start van de strontrace denken.

Het is een echte Nederlandse winter, die van 1923 / '24. Met de kerst begint het te vriezen. Oudejaarsnacht is het rond de min tien. Maar een week later dooit het al weer. Zo kwakkelt het door tot ver in februari. Een winter om te vergeten. Maar ook eentje met genoeg ijs om de beginnend mechaniserende kust- en binnenvaart wekenlang dwars te zitten. Blijkbaar is de motor van dit zeeschip, een twee cilinder Concordia, niet opgewassen tegen het ijs in de Lemster Rien en is er een ploeg volk op de been gebracht om het schip dwars door Lemmer te trekken. De Dolphijn, dan bijna twaalf jaar oud, behoort met haar 134 bruto register ton tot de grootste koftjalken van de Nederlandse koopvaardij. Wat doet dat grote schip in de winter in een binnenhaven als Lemmer? Heeft kapitein-eigenaar Tamme Tammes uit Groningen gerepareerd bij scheepswerf De Boer, een paar honderd meter achter de haakse bocht die de Rien maakt, even voorbij de St. Willibrorduskerk, hier rechts op de achtergrond te zien? Wie weet. De mogelijkheden zijn legio. Lemmer is in die jaren een bloeiend centrum van scheepvaart en visserij en aan de laatste kilometer van de Lemster Rien, dan nog de hoofdvaarweg van Groningen naar de Zuiderzee, zijn allerlei bedrijven te vinden waar Tammes zaken mee zou hebben kunnen doen. Voorbij de genoemde bocht, aan de Polderdijk, allereerst de 'Mast en Blokmakerij, Scheepsbehoefden, Tuigerij van Zeil- en Stoomschepen' van weduwe S.J. de Vries. In 1928 zal dit bedrijf worden voortgezet door D. van der Neut. Daarnaast de 'Scheepssmederij' van Andries Van den Berg, gevolgd door 'Zeilmakerij, Taanderij en verdere Scheepsbehoefden' M.F. de Vries. Maar misschien is de Dolphijn simpelweg ingevroren geraakt toen zij in december als laatste reis voor de kerst een lading hout uit Zweden bracht bij de houthandel van de Weduwe Sleeswijk, recht tegenover de genoemde scheepsleveranciers.

Dakgoot

In ieder geval stuurt Tammes een actuele Ansichtkaart naar zijn familie in Groningen op 28 februari. De kaart is gestempeld in Lemmer. We mogen dus aannemen dat de Dolphijn er die dag nog ligt. Maar het is dan al een tijdje boven nul en hoogst waarschijnlijk is de foto een paar weken eerder, bij de invallende dooi, gemaakt door Geert Plantinga. Plantinga is fotograaf en gevestigd aan dit stukje van de Lemster Rien, de Visserburen. Een deel van zijn broodwinning bestaat uit het fotograferen van binnenlopende en uitvarende binnenschepen. Afdrukken daarvan verkoopt hij op Ansichtkaartformaat aan de betreffende schippers. De passage van dit 'enorme zeeschip', waarvan de kop hoger is dan menig dakgoot, speelt zich zo ongeveer voor zijn deur af. Je zou bijna denken dat hij, om een sterke prent te kunnen maken, een flinke groep dorpsjeugd heeft verzameld. Al die aan de jaaglijn hangende mensen, het brekende smeltijs, de stadsboerderij en de kerk in de dampige dooisfeer, leveren samen inderdaad een mooie, zei het technisch nogal onvolmaakte foto op.

Vernieuwingsdrang

Alhoewel de eerste panden aan de linkerkant er nog altijd en vrijwel onveranderd staan, kun je je vandaag de dag nauwelijks voorstellen dat de huidige Vissersburen ooit 'grootscheeps vaarwater' was. De Rien, richting Tjeukemeer al lang geleden afgedamd, is in Lemmer zelf verlegd. De Vissersburen is in 1957 gedempt en de karakteristieke bebouwing aan de rechterzijde is in zijn geheel aan naoorlogse vernieuwingsdrang ten onder gegaan. De Dolphijn maakt nog een hele carrière in de kustvaart. Zij begint in 1930 onder Duitse vlag aan een tweede leven. Zes jaar later krijgt ze een echte hoofdmotor, een Jastram, 150 pk sterk. Ze overleeft de tweede wereldoorlog in haar bestaan, wordt nog een keer verlengd tot bijna 40 meter en gaat tenslotte in 1975 onder haar laatste naam Uranus naar de sloop.

Frits Loomeijer